

**«Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ жанындағы
медицина колледжі**

ДӘРІС КЕШЕНІ

Мамандығы: 009130100 «Мейіргер ісі»

Біліктілігі: 5AB09130101 «Мейіргер ісінің қолданбалы бакалавры»

Оқу түрі: күндізгі

Оқытудың нормативтік мерзімі: 3 жыл 6 ай

Циклдар мен пәндер индексі: АП 26

Курс: 4

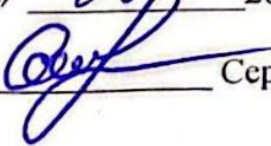
Семестр: 7

Пән: «Дәлелді мейіргерлік практика»

ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA — 1979 —	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы Дәріс кешені		№72/11 () 8 беттің 2 беті

Кафедра мәжілісінде қаралды және бекітілді.

№ 1 хаттама. « 27 » 08 2024 ж

Кафедра меңгерушісі Серикова Б.Д.

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИАСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()	
Дәріс кешені	8 беттің 3 беті	

Дәріс № 1

1. Тақырыбы: Кіріспе. Дәлелді медицинаның даму тарихы. Дәлелдеу иерархиясы (Evidencesyramid). Клиникалық сұраныстарды тұжырымдау принциптері (PICO).

2. Мақсаты: Дәлелді медицина туралы түсіндіру. Даму тарихын, не мақсатта дәлелді медицина қолданылатынын үйрету.

3. Дәріс тезистері:

- Дәлелді медицинаның даму тарихы.
- Қолданылу аясы.
- Дәлелділік жүйесін қолданудағы алғы шарттар.

Дәлелді медицина -дегеніміз бұл нақты науқаст емдеу үшін жақсы клиникалық зерттеулерді дәл және шын жүректен қолдану. Дәлелді медицина бұл медициналық тәжірибе әдісі, бірақ:

- ол «ғылым» емес,
- ол «эпидемиология»емес,
- ол«статистика» емес
- зерттеу әдісі емес.

Дәлелді медицинаның аурушандықтың алдын алу, диагностикалау, емдеу және денсаулық сақтауды ұйымдастыру бойынша ғылыми дәлелденген шешімдер қабылдауға мүмкіндік беретін медициналық ақпараттарды жинау, талдау, зерделеу және ұғыну технологиясы екендігі көрсетіледі. Халықтың денсаулығын жақсарту бағытында мүмкіндігінше іс жүзінде тиімділігі дәлелденген дәрі-дәрмектер мен медициналық араласулар жүзеге асырылуы тиіс.

Алғаш рет 1990 жылы канадалық Мак-мастер университетінің ғалымдарының бір тобы клиникалық тәжірибесі бар ғылыми мәліметтерді және пациенттердің жеке қалауын жеке медицина бөліміне топтастыруды ұсынды.

Бұл ғылыми-тәжірибелік бөлім қол жетерлік, тығыз және объективті ақпараттардың бүкіл әлемде жүргізілетін клиникалық зерттеулердің заманауи және дәлелденген, яғни қандай да бір емдеу әдісі немесе дәрілік заттарды қолданудың артықшылығын дәлелдейтін, оны "Evidence-BasedMedicine"(EBM) немесе «ғылыми дәлелденген медицина "(НДМ) деп атайды. Дәлелді медицина: пайда болуының алғышарттары:

1.Ақпараттар ағымы:жылына 4 000 000 астам мақалалар20 мыңнан астам медицинналық журналдар

2. Телекоммуникация торабының дамуына байланысты медициналық ақпараттармен алмасу көбеюде: әрбір екі жылда екі еселенеді

3. Науқас талаптарының өсуі

4. Денсаулық сақтау шығындарының өсуі

5. Білімнің тез ескіруі

6. Клиникалық зерттеулер нәтижелері мен қорытындыларының қарама қайшылықтары.

Дәлелділік жүйесін қолданудағы алғы шарттар

- Біз бір жағдайларды есте жақсы сақтаймыз басқаларына қарағанда, бірақ маңызды жағдайлар типтіге қарағанда есте жақсы сақталады.

- Жеке тәжірибені бағалауда біздің біліміміз, көзқарасымыз әсер етеді.

- Біз іздегенімізді табамыз, естігіміз келгенді естиміз, елегіміз келмегенді елемейміз

- Ешқашан сенімді болу мүмкін емес науқастың сауығуы осы араласуға байланысты ма, әлде кездейсоқ па немесе бізге белгісіз себептерге байланысты ма.

- Бақыланатын науқастардың саны жиі аз болады, болашақта қорытынды алу үшін.

Дәрігерлердің шешім қабылдаудағы негізгі түрлері (ДМ емес)

- Қысқа әңгімеге негізделіп қабылданған шешім (анекдотты медицина)

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA АКАДЕМИЯСЫ «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()	
Дәріс кешені	8 беттің 4 беті	

- Мақалаларды кесу жолымен шешім қабылдау
 - Эксперттердің көзқарасына негізделген шешімді қолдану (атақты адамдарға негізделген медицина)
 - Шығында минимизациялауға негізделіп, шешім қабылдау.
- 4. Көрнекі материалдар:** 15-20 слайд
- 5. Әдебиет:** соңғы бетті қараңыз.
- 6. Бақылау сұрақтары: (кері байланыс):**
- Дәлелді медицина дегеніміз не?
 - Дәлелді медицинаны қолдану қай жылдан басталған?
 - Терминді алғаш рет кім ұсынған?

Дәріс № 2

1. Тақырыбы: Диагностикалық және скринингтік зерттеулер. Басқа зерттеулерді қорытындылайтын зерттеулер.

2. Мақсаты: Студенттерге диагностикалық және скринингтік зерттеулер түсінігін енгізу, оның мазмұнын ашу. Скринингтік бағдарламаның артықшылықтары мен кемшіліктерімен таныстыру.

3. Дәріс тезистері:

- Скринингтік зерттеулер.
- Скринингтік бағдарламаның артықшылықтары мен кемшіліктері.
- Дәлелді алдын алу.

Скрининг– бұл бірқатар ауруларды диагностикалаудағы заманауи және сенімді әдіс. Егер де скринингтің нәтижелері қанағаттанарлықсыз болса, онда диагнозды нақты анықтау және аурудың даму сатысын анықтау үшін қосымша зерттеулер жүргізіледі. Скринингтік тексерудің мақсаты – белгілі бір аурудан болатын өлімді азайту, денсаулық сақтаудың шығынын азайту, өмір сүру ұзақтығын және халықтың еңбекке қабілеттілік жасын ұлғайту.

Скрининг бағдарламасының қағидалары

Денсаулықтың негізгі фонын талдау (осы кездегі науқастың жағдайы);

Алынған мәліметтерді ақпараттық талдау;

“Скринингтік” сатыны бағалау (топтарға бөлу);

Мониторинг жүргізу;

Скринингтік бағдарламаның артықшылықтары мен кемшіліктері

Артықшылықтары

Бүгінгі күні диагностикада анық эффектті қан липидтерінің және қан қысымын өлшеуді зерттеу талдаулары алынды. Скрининг онкологиялық аурулардың дамуын айқындауда, жүктілік айларында ұрықтың жағдайын анықтауда, көптеген аурулардың диагностикасында және алдын алуында қолданылады. Финляндиядағы ренгенологиялық зерттеулер өкпе туберкулезінің дамуының төмендеуіне алып келді.

Бүгінгі таңда скринингтік бағдарлама бойынша скринингтік ұсыныстар емдеудің эффективтілігіне

негізделеді. Оның сапасы жарияланған зерттеулердің методологиялық деңгейдің дәлелдерімен анықталады. Скрининг тобы мен бақылау тобын зерттей отырып, өлімнің себептерін салыстыра отырып, ерте емдеудің эффективтілігін бағалайды.

Кемшіліктері

Кейбір зерттеушілер скринингтік бағдарламаны сипаттайды отырып, әр түрлі терминдер қолданып жүр. Оларға мағынасы сәйкес түсініктер берілуі керек. Скринингтің тек өлімге

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA -1979-	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы		№72/11 ()
Дәріс кешені		8 беттің 5 беті

әсерін ғана емес, басқа да көрсеткіштерге әсерін көрсету керек. Скринингтік тестерді бағалауға жүйе жасалуы тиіс. Соңғысы, оның экономикалық эффективтілігіне талдау жасалмаған. Kerr White тың кеңесіне сүйене отырып, кез келген медициналық кедергілердің эффективтілігі мен мүмкін болатын зияндылық пен шығынның қатынасын білу керек.

Дәлелді алдын алу. Алдын алудың түрлері

- Біріншілік алдын алу дегеніміз әлеуметтік медициналық жүйе. Организмнің қоршаған орта факторларының қолайсыз факторларына тұрақтылығының жоғарылауына бағытталған гигиеналық шаралар

- Екіншілік алдын алу.

аурудың белгілері мен симптомдарының ерте көрінуіне бағытталған

- Үшіншілік алдын алу

Анықталған патологияға ем жүргізуге және асқынудың дамуын жоюға бағытталған.

4. Көрнекі материалдар: 15-20 слайд

5. Әдебиет: соңғы бетті қараңыз.

6. Бақылау сұрақтары (кері байланыс):

Дәлелді алдын алу дегеніміз не?

Скринингтік зерттеулер.

Скринингтік зерттеулердің қандай артықшылықтары бар?

№3 дәріс

1. Тақырыбы: Дәлелді медицинаны және дәлелді мейірбикелік практиканы енгізу.

2. Мақсаты. Студенттерге дәлелді мейіргерлік практиканың ҚР дамуы мен кедергілері жайында түсінік беру.

3. Дәріс тезистері:

- ДМТ/ЕВН ақпаратты қолдану.
- Дәлелді мейіргерлік практиканың ҚР дамуы.
- Дәлелді тәжірибе қазақстандық мейірбикенің негізгі құзыреттілігі.

Мейіргерлік мамандықтары денсаулық сақтау ұйымдарында медициналық қызметтерді дамыту үшін шешуші мәнге ие. Сапалы мейіргерлік қызметтердің дамуы мейіргер ісі саласындағы клиникалық шешімдерді қабылдау дәлелдерге негізделуін талап етеді. Жекелеген зерттеулер нәтижесінде алынған қазіргі уақытта қолда бар ғылыми деректер, мысалы, жүйелі шолулар, дәлелдемелер түйіндемелері, ең жақсы тәжірибенің ақпараттық парақтары және науқастардың күтімі бойынша клиникалық басшылықтар үшін, жалпылануы керек, және осыдан кейін тәжірибелік ортада қолданылуы тиіс.

ДМТ/ЕВН ақпаратты қолдану – бұл ынтымақтастық, оқыту және іс жүзінде талқылау. ЕВН іс жүзінде қолдану кезінде өзгерістерді жеңілдету үшін нақты бағытталған және ынталандыру әрекеттерін ескеру маңызды. Мейіргер ісінде мейіргерлер мен олардың көшбасшылары тәжірибені жақсарту үшін керек, және, мысалы, жергілікті көшбасшыларды ДМТ/ЕВН тағайындау ДМТ/ЕВН пайдаланылуын қолдау және оның рөлін күшейту әдістерінің бірі болып табылады.

Дәлелді мейірбике ісі, дәлелді тәжірибе және дәлелді медицина тұжырымдамалары, сондай-ақ дәлелді тәжірибе қазақстандық мейірбикенің негізгі құзыреттілігі болып табылады.

Дәлелді мейірбике іс-тәжірибесінің сапасын жақсарту үшін жағымды ұйымдастырушылық мәдениет қажет. Финляндиядан келген бас оқытушы Х.Хопия өзінің мақаласында «Дәлелді мейірбикелік тәжірибе үшін оң ұйымдық мәдениетті қалай құруға

ОҢТҮСТІК ҚАЗАҚСТАН MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ	 SKMA 1979	SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»
«Мейіргер ісі-1» кафедрасы	№72/11 ()	
Дәріс кешені	8 беттің 6 беті	

болады?» атты мақаласында дәлелді мейірбикелік тәжірибиенің сәтті және тиімді жүзеге асырылуына әсер ететін факторлар жазылған. Оқытушы А.Үмбетжанова және басшы Зауре Байғожина "Қазақстан Республикасындағы клиникалық мейіргерлік басшылықты әзірлеудегі тәжірибе" атты мақала жазды. Мақалада клиникалық мейірбикелік нұсқаулықтар мейірбикелік практиканы Мейірбике ісі саласындағы соңғы ғылыми мәліметтерге сәйкес келтіруге арналған ғылыми-практикалық құралдар болып табылатыны көрсетеді. Бұл мақала мейірбике ісінің барлық студенттері үшін міндетті түрде оқылуы керек және мейірбике ісінің барлық мүдделі тараптарына таныс болуы керек.

Мейірбикелік іс жетекшілері медициналық ұйымдардың клиникалық бөлімшелерінде дәлелді практиканы ілгерілетуде маңызды рөл атқарады. Кәсіби қызығушылық, пациенттердің әл-ауқатына назар аудару, сыни ойлау және қазіргі күтім тәжірибесін сыни бағалау дәлелдемелерге негізделген өзгерістерді жүзеге асырудың маңызды қозғаушы күші болып табылады.

Мейіргерлерді даярлау ДМТ бойынша оқытуды қамтығаны маңызды. Сондай-ақ, оқу материалы нақты мейіргерлерге арналған болуы және, мысалы, медициналық сарапшылардың оқуымен бірдей болмағаны жөн.

ProInCa жобасы (Денсаулық сақтау қызметтерінің ауысу кезеңінде мейіргер ісі саласындағы жоғары білім берудің инновациялық әлеуетіне жәрдемдесу) шеңберінде ДМТ жөніндегі ұсынылған ұлттық оқу материалдары жоғары білім беру бойынша еуропалық және қазақстандық әріптестермен ынтымақтастықта әзірленді. Материалдар 2019 жылы апробацияланып, 2020 жылы аяқталды. Осы жобада материалдардың келесі деңгейлері әзірленетін болады:

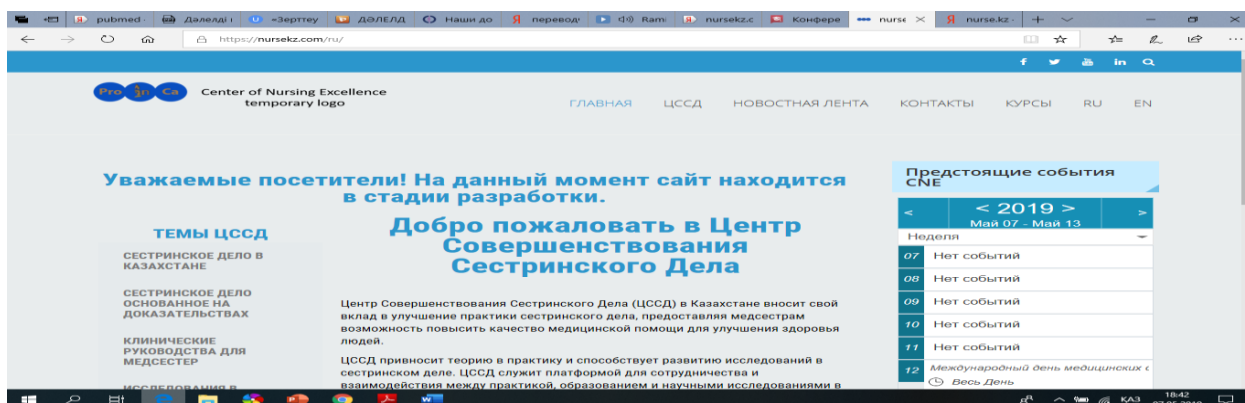
- Базалық Мейіргер ісі, дәлелдемелер негізінде (бакалавр дәрежесі үшін, оқытудың 1-ші жылы);
- Ілгері Дәлелді Мейіргерлік Тәжірибе (бакалаврларға арналған, оқытудың 4-ші курсы);
- Дәлелді Мейіргерлік Тәжірибе пәні бойынша үлгілік оқу бағдарламасы (магистрлерге арналған).

Дәлелді мейіргерлік зерттеу басқа мамандардың ең үздік клиникалық дәлелді зерттеулеріне сүйене отырып, тәжірибе негізінде дәлелді шешім қабылдауды қарастырады. Яғни мейіргер зерттеу жүргізу үшін дәлелді зерттеуге негізделген ақпарат көздеріне сүйенуі керек.

Сондықтан мейіргер зерттеуге қажетті дәлелді ақпарат көздерін тиімді пайдалана білуі тиіс. Ол мейіргерлік тәжірибенің сапасының артуына әсер етеді.

Мейірбике ісіндегі ғылыми зерттеулер кез келген басқа ғылыми пән сияқты кәсіби қызметті жүзеге асыруға мүмкіндік беретін нақты ғылыми дәлелді ақпараттарды алу әдісі болып табылады.

Қазақстандағы дәлелді ақпарат көздері

Бұл база - Қазақстандағы Мейірбике ісін жетілдіру орталығы (МІЖО) деп аталмақ.

Қорытындылай келе мейіргерлік істе зерттеу жүргізудің түпкі мақсаты-мейіргерлік тәжірибенің сапасын арттыру. Ал мейіргерлік тәжірибенің сапасын арттыру үшін мейіргерлер зерттеуге қажетті дәлелді ақпараттарды қолдана білуді, ақпаратты қалай дұрыс пайдалану, қандай жарияланымдар мен ұсыныстарға сенім білдіру керектігін білуі тиіс. Пациенттерге көмек көрсету барысында жасалатын іс-әрекеттердің барлығы дәлелденген медицинаға негізделген болуы маңызды. Осы зерттеу барысында шетелдек дәлелді ақпарат көздері қарастырылды. Және де Қазақстандағы Мейірбике ісін жетілдіру орталығы (МІЖО) медбикелерге адамдардың денсаулығын жақсарту үшін медициналық көмектің сапасын арттыруға мүмкіндік бере отырып, мейірбике ісінің тәжірибесін жақсартуға өз үлесін қосады деп күтілуде.

4. Көрнекі материалдар: 15-20 слайд

5. Әдебиеттер:

Негізгі әдебиеттер:

1. Дәлелді мейіргер ісі негіздері [Мәтін] : оқу құралы / Ж. Б. Бекбергенова [т. б.]. - Қарағанды : АҚНҰР, 2020. - 163 б. с.
2. Основы доказательной сестринской практики [Текст]: учебное пособие / Ж. Б. Бекбергенова [и др.]. - Караганда: АҚНҰР, 2020. - 202 с
3. Алибаева, Г. А. Безопасность и качество в сестринском деле [Текст]: учебное пособие / Г. А. Алибаева, В. А. Петренко, Д. З. Утеулиева. - Қарағанды: Medet Group, 2021. - 220 с.
4. Қаныбеков, А. Емшара және таңу бөлмелерінің мейірбикелерінің іс - әрекеттері: оқулық / А. Қаныбеков, А. Қаныбекова. - Алматы : Эверо, 2017. - 200 бет. с.
5. Адилова, Л. М. Мейіргердің манипуляциялық әрекетінің алгоритмдері: оқу құралы = Алгоритмы сестринских манипуляций : учебное пособие/- М. : "Литтерра", 2016. - 248 бет.

6. Бағдарламамен қамтамасыз ету және Интернет ресурстары:

1. Бекбергенова Ж.Б., Дербисалина Г.А. Умбетжанова А.Е., Жунусова Д.К. ОСНОВЫ ДОКАЗАТЕЛЬНОЙ СЕСТРИНСКОЙ ПРАКТИКИ Учебное пособие, Караганда, 2020 <https://aknurpress.kz/reader/web/2246>.
2. Сейдуманов С.Т. и др. Общие сестринские технологии / Под ред. С.Т. Сейдуманова. – Алматы: Издательство «Эверо», 2020 - 230 с. https://www.elib.kz/ru/search/read_book/397/
Сестринские технологии / Авторский коллектив А. Каныбеков, В.М. Ячменев, Е.Г. Жахметов, Ж. Каныбекова – Алматы: Эверо, 2020 - 304 с. https://www.elib.kz/ru/search/read_book/842/
3. Дәлелді медицина негіздері. Сәрсенбаева Г.Ж., 2019/<https://aknurpress.kz/reader/web/1420>

7. Бақылау сұрақтар (кері байланыс):

1. ДМТ/ЕВН ақпаратты қалай қолдану керек?
2. Қазақстандық мейірбикенің негізгі құзыреттіліктері қандай?

<p>ONTÜSTİK QAZAQSTAN MEDISINA AKADEMIASY «Оңтүстік Қазақстан медицина академиясы» АҚ</p>	 <p>SKMA — 1979 —</p>	<p>SOUTH KAZAKHSTAN MEDICAL ACADEMY АО «Южно-Казахстанская медицинская академия»</p>
<p>«Мейіргер ісі-1» кафедрасы</p>		<p>№72/11 ()</p>
<p>Дәріс кешені</p>		<p>8 беттің 8 беті</p>